

GRÆNSELAND & IDENTITET

Med støtte fra

Kulturministeriets og Folketingets pulje til markering af Genforeningsjubilæet 2020,
Traugott Møllers Fond, Alving Fonden, Bestles Fond
Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond, Konsul George Jorck og hustru Emma Jorck's Fond

Lærervejledning

Undervisningsmateriale

Mette Damgaard Jørgensen & Dennis Hornhave Jacobsen

© FALIHOS & Projekt M

Til læreren

Læremidlets formål

Den første dag i det nye år 2020 indledte Statsminister Mette Frederiksen med en henvisning til den kommende fejring af den ændrede grænsesætning i Sønderjylland:

Godaften.

I år er det hundrede år siden, Sønderjylland blev genforenet med Danmark. Nationen blev helet. Sønderjyderne kom hjem. Det skal vi fejre.

Dengang – i efterveerne af Første Verdenskrig – stod vores forfædre over for et afgørende valg. Skulle folket følge landet? Eller skulle landet følge folket?

Statsministerens tale tydeliggør også, at tiden op til grænsedragningen i 1920 rummer problemstillinger, som er aktuelle den dag i dag, selvom den efterhånden er hundrede år gammel. Hvad vil det eksempelvis sige at *hele en nation*, og hvad består et *folk* og et *land* af - dengang som nu?

Ved at introducere eleverne for begreber som nation, stat, kultur og identitet åbner læremidlet op for, at eleverne tilegner sig en historie- og samfundsfaglig viden, som de kan anvende til at undersøge nogle af disse problemstillinger med, så de kan diskutere og tage stilling til dem.

Hver af forløbene i læremidlet underbygger, at undervisningen kan leve op til kompetenceområder inden for både historie og samfundsfag eksempelvis:

Samfundsfag:

- "Sociale og kulturelle forhold"
- "Politik"
- "Samfundsfaglige metoder"

Historie:

- Sprog og skriftsprog
- Det lokale, regionale og globale
- Historiekanon
- Historisk bevidsthed

1. Tværfaglighed og didaktiske principper

Perspektiverne fra historie og samfundsfag præsenteres i en introduktion og fem forskellige afsnit, der alle indeholder bidrag fra konkrete historiske og samfundsfaglige kilder. I hvert af afsnittene anvendes der samtidig begreber og metoder fra begge fag.

Afsnittene

- Introduktion
- Afsnit 1: Autoriteter og Oprør
- Afsnit 2: En splittet tid
- Afsnit 3: Et liv - flere kulturer
- Afsnit 4: Hvorfor rejse?
- Afsnit 5: Grænser som løsning eller problem?

Introduktionsdelen er udgangspunktet for alle de andre afsnit, for i dette forløb møder eleverne definitioner på begreber som stat, nation, kultur og identitet, som sættes i den historiske kontekst af perioden op til 1920.

- **Afsnit 1: Autoriteter og oprør** fokuserer på civil ulydighed og vandrelærere, der modsatte sig staten ved at gå fra gård til gård for at kunne undervise på dansk for de elever, der ikke kunne følge med i den tyske undervisning.
- **Afsnit 2: En splittet tid** introducerer eleverne for et indblik i, hvad der kan være med til at forene et folk, så de kan danne et folk. I afsnittet præsenteres eleverne for begrebet danisering og germanisering samt foreningslivet.
- **Afsnit 3: Et liv flere kulturer** anvender kulturbegrebet til at undersøge, hvad der kan være med til at præge det enkelte menneskes syn på verden.
- **Afsnit 4: Hvorfor rejse** anvender begreberne fra den tyske teoretiker Zygmund Bauman turist og vagabond til at undersøge, hvorfor mennesker nu og da rejser.

Fag og tværfaglighed

Introduktionen og de fem afsnit har samme følgende opbygning:

- En **metatekst**, hvor de samfundsfaglige begreber bliver defineret og sat i kontekst til den historiske periode op til grænsedragningen i 1920.
- **Kilder** henviser til historiefaglige eller samfundsfaglige kilder, som er det genstandsfelt, eleverne skal forholde sig fagligt til.
- **Aktiviteter**, der beskriver de handlinger og aktiviteter, som eleverne arbejder med i undervisningen.
- **Evaluering og produktbeskrivelse** konkretiserer det produkt og de aktiviteter, der danner rammen for at kunne evaluere undervisningsforløbet.

For alle læremidlets delelementer gælder det, at historie og samfundsfag er inddelt, så læreren kan vælge mellem at inddrage perspektiver fra begge fag i et funktionelt samspil eller gennemføre forløbene fagopdelt.

Hvert af læremidlets forløb er opbygget efter en tankegang om, at der sker en progression fra metatekst til evaluering, hvor metateksten er med til at understøtte at eleverne tilegner sig faglige optikker, de kan anvende til at undersøge de tilknyttede film og kilder med. Dermed kan de arbejde mere produktorienteret og kreativt i evalueringsfasen.

Opbygningen betyder også, at der arbejdes mere eller mindre ud fra et deduktivt princip, hvor vidensindholdet er defineret på forhånd. Dette valg er truffet ud fra et fagligt synspunkt, fordi både samfundsfag og historie kræver et sprog, der gør det muligt at forholde sig samfundsfagligt og historiefagligt til de konkretiserede problemstillinger.

Det eksemplariske princip

For hvert af afsnittene og introduktionen gælder det, at de begreber, der præsenteres og defineres, kan anvendes i andre undervisningsforløb. Eksempelvis kan begrebet identitet eller stat anvendes i forløb, der omhandler familietyper eller international politik. Evalueringsopgaven er opbygget ---

Flere modaliteter

Læremidlet anvender flere modaliteter, fordi der knyttet en film og andre kilder til aktiviteterne, ligesom eleverne bliver bedt om at inddrage flere modaliteter, når de skal udarbejde produkter sidst i opgaverne.

Ordliste

I læremidlets metatekst anvendes der en del ord og begreber, der kan forstås på mange måder, og derfor er de blevet markeret med orange og skrevet om i en ordliste. Denne ordliste kan I også anvende i andre undervisningsforløb i både historie og samfundsfag.

Om undervisningsfilmenes kilder

Filmene er alle dramatiseringer skabt på baggrund af beretninger fra bogen *“Det lyder som et eventyr - Sønderjyder fortæller om tiden 1864-1920”* (<https://bibliotek.dk/da/work/870970-basis%3A21139637>). De enkelte undervisningsfilm er således baseret på personer som faktisk har levet, men der er ikke tale om en-til-en gengivelser, hverken i de visuelle scenarier eller speaks.